

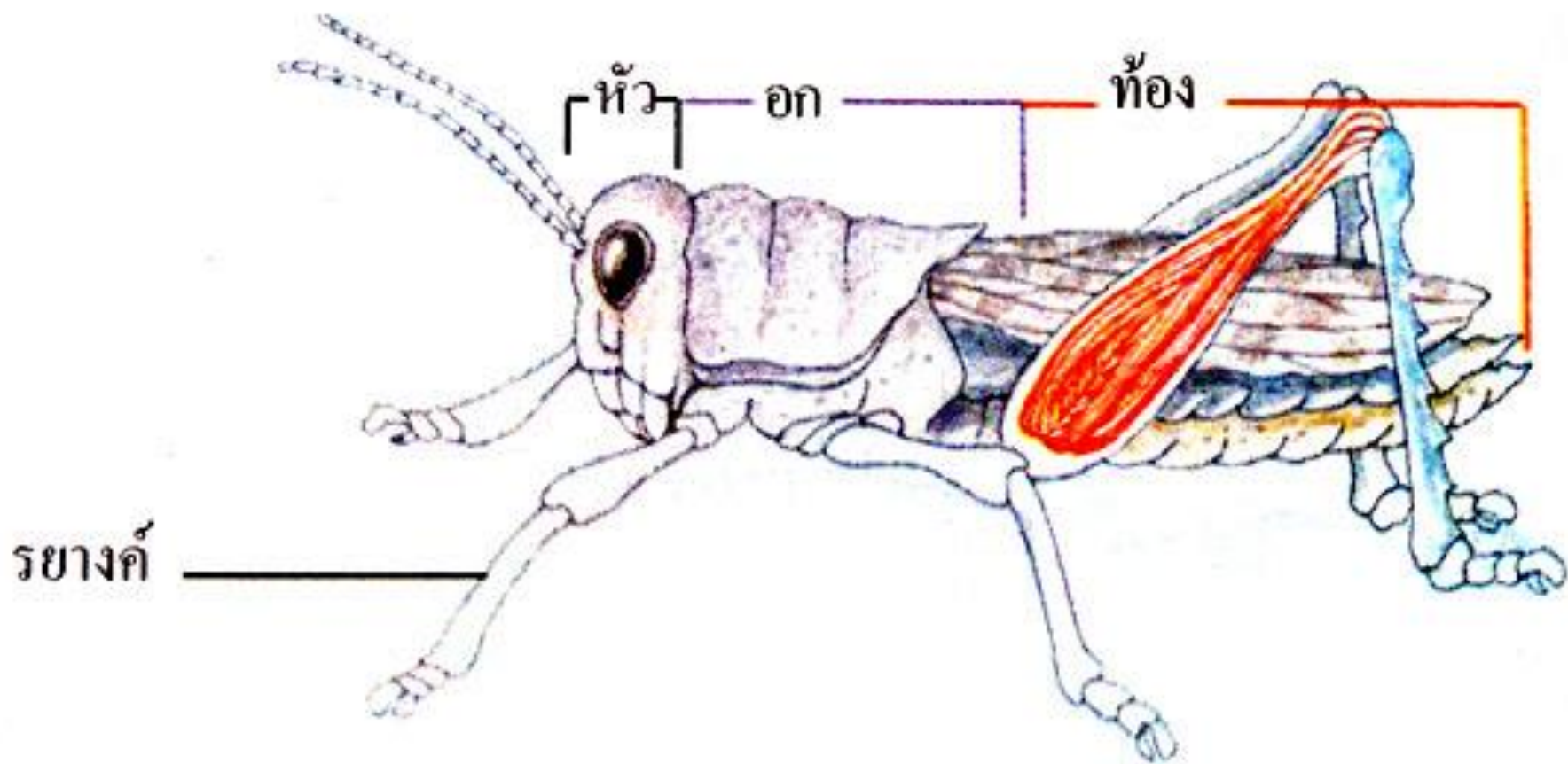

แมลงศัตรูถั่วเขียวและการป้องกันกำจัด

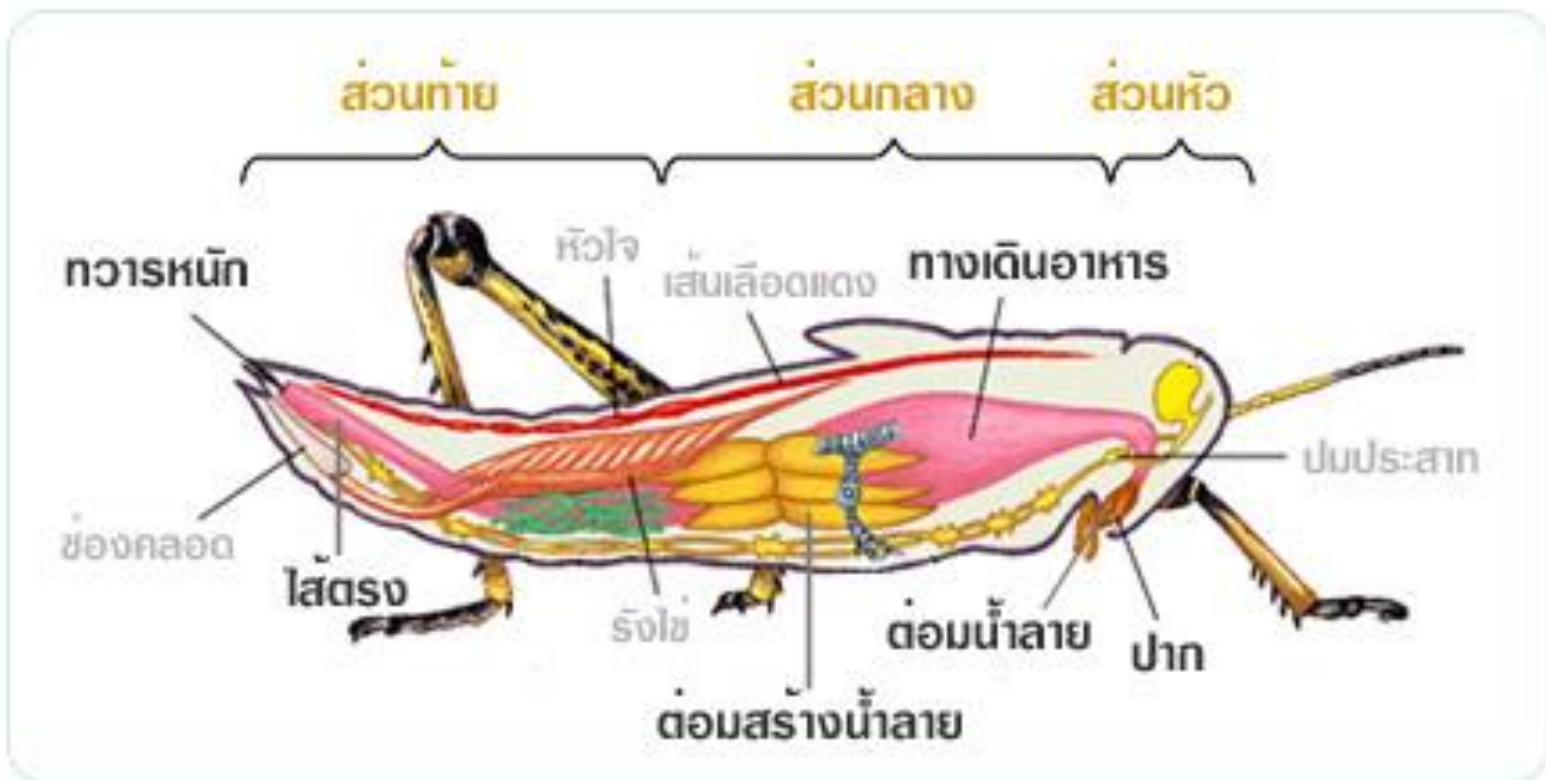
ปวีณา ไชยวรรณ

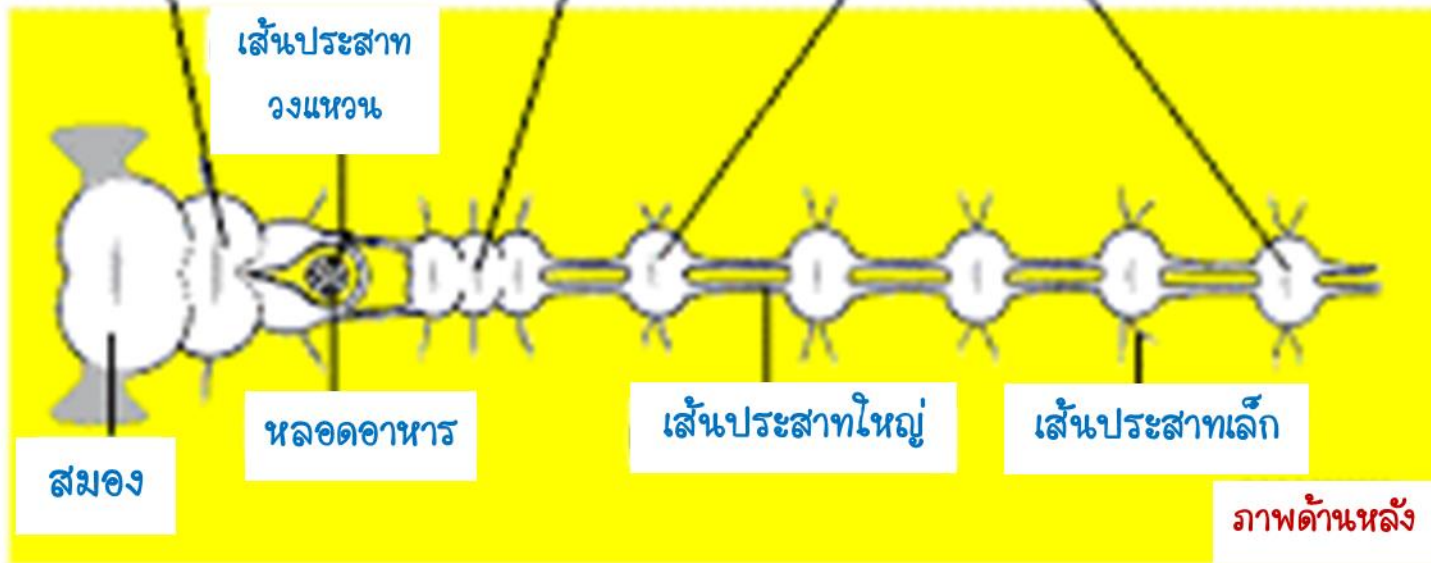
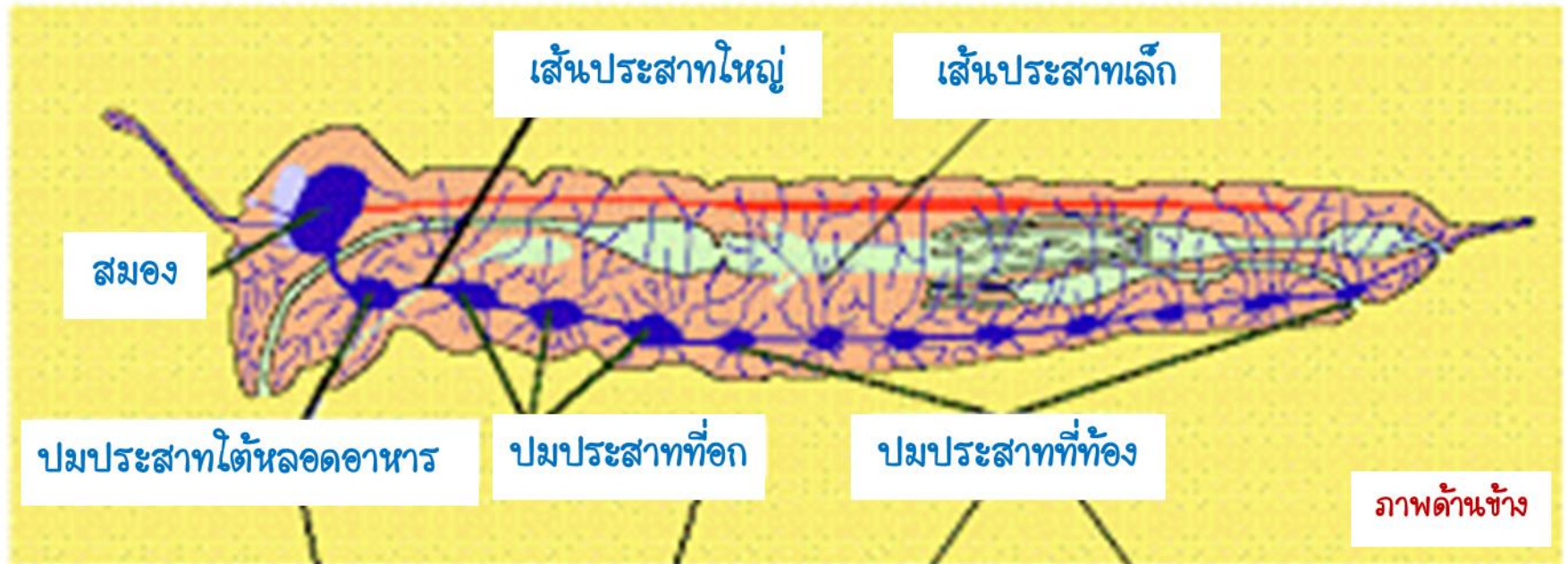
คุณเขี้ยวพืชไร่ชัยนาท

ภาพ : ระบบย่อยอาหารของตั๊กแตน

ความสำคัญ

สร้างความเสียหายให้กับพืชผลทางการเกษตรทั้งทาง
ด้านคุณภาพ และปริมาณของผลผลิต

ตรวจดูแปลงอย่างสม่ำเสมอเพื่อเป็นพื้นฐานในการ
ประกอบการตัดสินใจได้ว่าเวลาใดที่เราจะเริ่มดำเนินการ และ
ควรใช้วิธีใดในการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช

แมลงศัตรูถั่วเขียวที่สำคัญ

ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ส่วนของพืชที่ถูกทำลาย
1. หนอนแมลงวันเจาะต้นถั่ว	<i>Melanagromyza sojae</i> <i>Ophiomyia phaseoli</i>	ไส้กลางของลำต้น ใต้ผิวเปลือกบริเวณโคนต้น
2. เพลี้ยอ่อน	<i>Aphis craccivora</i> (Koch)	ดูดกินน้ำเลี้ยงจากยอดใบอ่อน ดอกและฝักอ่อน
3. เพลี้ยไฟ	<i>Frankliniella williamsi</i> Hood <i>Megalurotrips usitatus</i> (Bagnall)	ดูดกินน้ำเลี้ยงจากใบและฝัก
4. เพลี้ยจักจั่น	<i>Empoasca</i> sp	ดูดกินน้ำเลี้ยงใต้ใบพืช
5. มวนเขียวข้าว	<i>Nezara viridula</i>	ดูดกินน้ำเลี้ยงจากฝัก
6. มวนเขียวถั่ว	<i>Piezodorus hybneri</i>	ดูดกินน้ำเลี้ยงจากฝัก
7. หนอนกระทู้ผัก	<i>Spodoptera litura</i> Fabricius	กัดกินใบ ดอก เมล็ด ฝัก
8. หนอนเจาะฝักถั่วมารูค่า	<i>Maruca vitrata</i> Fabricius	กัดกินดอกและเมล็ดภายในฝัก
9. หนอนเจาะสมอฝ้าย	<i>Helicoverpa armigera</i>	กัดกินใบ ดอก เมล็ด ฝัก
10. หนอนม้วนใบถั่วและหนอนม้วนใบ	<i>Hedylepta indicata</i> , <i>Lamprosema diemenalis</i> <i>Archips micaceana</i>	กัดกินใบ
11. หนอนกระทู้หอม	<i>Spodoptera exigua</i> Hupner	กัดกินใบ ดอก เมล็ด ฝัก

หนอนแมลงวันเจาะลำต้นถั่ว

คล้ายแมลงวัน

Melanagromyza sojae

สีเทาดำ

Ophiomyia phaseoli

น้ำเงินดำ

2.2-2.5 มม.

บินเกาะใบพืชในเวลาเช้าหรือเย็น เพื่อวางไข่

ต้องสำรวจเวลาเช้าหรือเย็น

สีขาวเหลือง

ระยะหนอน 7-8 วัน

ขนาด 0.5-2.0 มม.

เข้าดักแด้

ภายในลำต้น

เพลี้ยอ่อน

Aphis craccivora (Koch)

โตเต็มที่ 1-2 มม.

การทำลายยอด

ใบอ่อน

ใบ ยอด ย่น หงิก งอ

ฝักอ่อนบิตเขียว

ระบาดจนถึงระยะฝักแก่

เมลิคทึบ ผลผลิตลดลง 30%

ระบาดมาก

แห้งแล้ง

ฝนทิ้งช่วง

ม.ค.-เม.ย.

M&C Cyland/K 505U

เพลี้ยไฟ

Megalurothrips usitatus

Frankliniella williamsi

ขนาด 1-3 มม. สีเหลือง เหลืองเข้ม

สีน้ำตาล และดำ มีปีก 2 คู่

ระยะตัวเต็มวัย 1-7 วัน

เม่อถูกรบกวน

วัง กระโดด บินหนีได้รวดเร็ว

การทำลายถั่วเขียว

ดูดกินน้ำเลี้ยง

ส่วนอ่อนๆ เช่น ยอด ตาดอก ฝัก

พืชเกิดแผล เซลล์พืชแตก

ใบหงิกงอ บิดเบี้ยว คล้ายใบหัด

การระบาดรุนแรง

สีน้ำตาล คล้ายสนิมเหล็ก

ใบแห้งกรอบ หลุดร่วง

การทำลายรุนแรง

ทำลายตั้งแต่ระยะกล้า

ต้นแคระแกรน

ไม่ออกดอก ไม่ติดฝัก

ผลผลิตลดลง 50-80%

เพลี้ยจักจั่น

Empoasca sp.

ตัวอ่อนไม่มีปีก

อายุ 7-9 วัน

ตัวเต็มวัย

ขนาด 3.0-3.5 มม.

อายุ 20-30 วัน

ดูดกินน้ำเลี้ยง ใบหงิก งอ ต่างเหลือง

ระยะเจริญพันธุ์ = ดอกร่วงไม่ติดฝัก

ฝักและเมล็ดลีบ ผลผลิตเสียหาย 30-80%

มีอาการใบไหม้มากกว่า 30%

พบแมลงมากกว่า 6 ตัว/ใบ

หนอนกระทู้ผัก

Spodoptera litura Fabricius

พืชอาศัย: ผักตระกูลกะหล่ำ ยาสูบ มะเขือเทศ ฝ้าย
พืชตระกูลถั่ว พริก มะเขือเทศ มะเขือเปราะ ฯลฯ

ตัวเต็มวัย

ลำตัวยาว 1.5 ซม.

ต้องสำรวจเวลากลางคืน

A close-up photograph of a green leaf showing a prominent, fuzzy, light brown growth, likely a rust fungus, on its surface. The leaf has some holes and fine hairs along its edge. In the top left corner, there is a blue circular icon with the Thai word 'ไข' (rust) written in yellow. At the bottom, there is a purple rounded rectangular box containing the Thai text 'วางไขเป็นกลุ่มตามใบพืช' (rust is arranged in clusters on the leaves of the plant).

ไข

วางไขเป็นกลุ่มตามใบพืช

มีขนสีน้ำตาลอ่อนปกคลุมไว้

ไข่ 20-80 ฟอง/กลุ่ม

วัยแรกอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม

มีจุดสีดำ 2 จุด ด้านข้าง

ขนาดลำตัว

3.5-4.0 ซม.

หนอนออกหากินเวลากลางคืน

กลางวันหลบตามรอยแยกของดิน

ควรสำรวจตอนเย็นและตอนเช้า

การทำลายถั่วเขียว

กัตกินผิวใบด้านล่างใบ

ทำลายดอก ฝัก

กัตกินเมล็ด

เมล็ดไม้เต็งฝัก

หนอนกระตู้หอม

Spodoptera exigua Hupner

20-80 ฟอง/กลุ่ม

คล้ายหนอนเจาะสมอฝ้าย

ตัวเรียบเป็นมัน

ทำลาย ใบ ดอก ฝัก

หนอนม้วนใบ *Archip micaceana*

และหนอนม้วนใบถั่ว

Hedylepta indicata, lamprosema diemenalis

ตัวเขียว หัวสีน้ำตาล

ลำตัวใสๆ มีขนประปราย

หนอนม้วนใบถั่ว

พืชอาศัย : หนอนม้วนใบถั่วมีพืชอาศัยคือพืชตระกูลถั่ว

ส่วนหนอนม้วนใบมีพืชอาศัยหลายชนิด

ดิ่งใบมาห่อตัวไว้

เมื่อคลี่ใบออก

ทำลายรุนแรง

หนอนเจาะฝักถั่วมารูค่า

Maruca vitrata Fabricius

มีจุดสีน้ำตาลดำทุกปล้อง

บางครั้งเรียกหนอนเจาะฝักลายจุด

ระยะหนอน 7-12 วัน

การทำลาย

เป็นศัตรูสำคัญ โดยเฉพาะดอก

กัดกินและชักใยเหนียวดึงดอกมาติดเป็นกลุ่ม

กััดกินดอกเก่าหมดแล้ว

ย้ายเข้าทำลายฝักที่อยู่ติดกัน

เจาะทำลายฝัก

มีของเสียที่ขับถ่ายออกมา

กัดกินเมล็ดภายในฝัก

ผลผลิตลดลง

สูญเสีย 3-5 ดอก/ช่อ

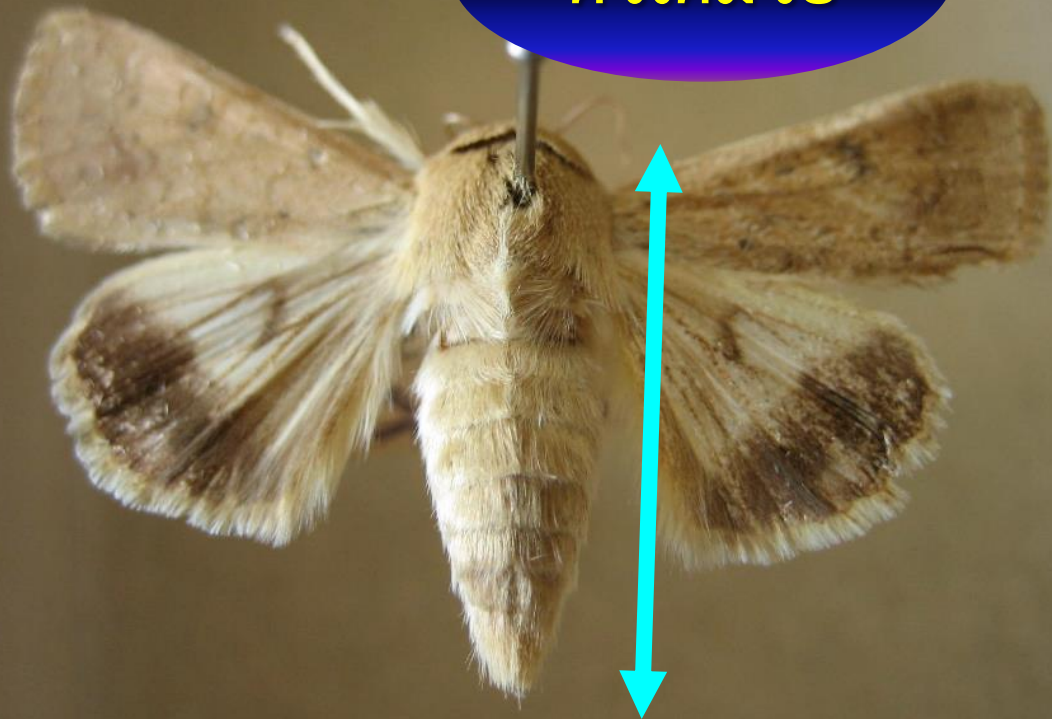
ผลผลิตลด 19%

หนอนเจาะสมอฝ้าย

Helicoverpa armigera

ตัวเต็มวัย

2.8-3.5 ซม.

มีขนด้านหลังทุกปล้อง

โตเต็มที่ยาว 3.5-4.0 ซม.

หนอนอายุ 15-21 วัน

อยู่เดี่ยวๆ ไม่รวมกลุ่ม เพราะกัดกินกันเอง

การทำลายถั่วเขียว

กัตกินดอก และใบ

กัฏกินเมล็ดภายในฝัก

พืชอาศัย: ฝ้าย ยาสูบ มะเขือเทศ พืชตระกูลถั่ว พริก
มะเขือเทศ มะเขือเปราะ ฯลฯ

มวนศัตรูถั่ว

มวนเขียวขี้ขาว *Nezara viridula*

มวนเขียวถั่ว *Piezodorus hybneri*

พืชอาศัย: ถั่วเหลือง ถั่วเขียว ถั่วลิสง งา ขี้ขาว ฯลฯ

มวนเขียวข้าว

มวนเขียวถั่ว

ด้วงน้ำมัน *Mylabris phalerata* Pall.

กัดกินใบและดอก แต่ชอบมากที่สุดคือดอก

กินดอกถั่วหมดทั้งดอกภายในไม่ถึงนาที่ ในระยะเริ่มออกดอกควรตรวจตราไร่เสมอ

ด้วงหมัดกระโดด *Phyllotreta sinuata* (Stephens).

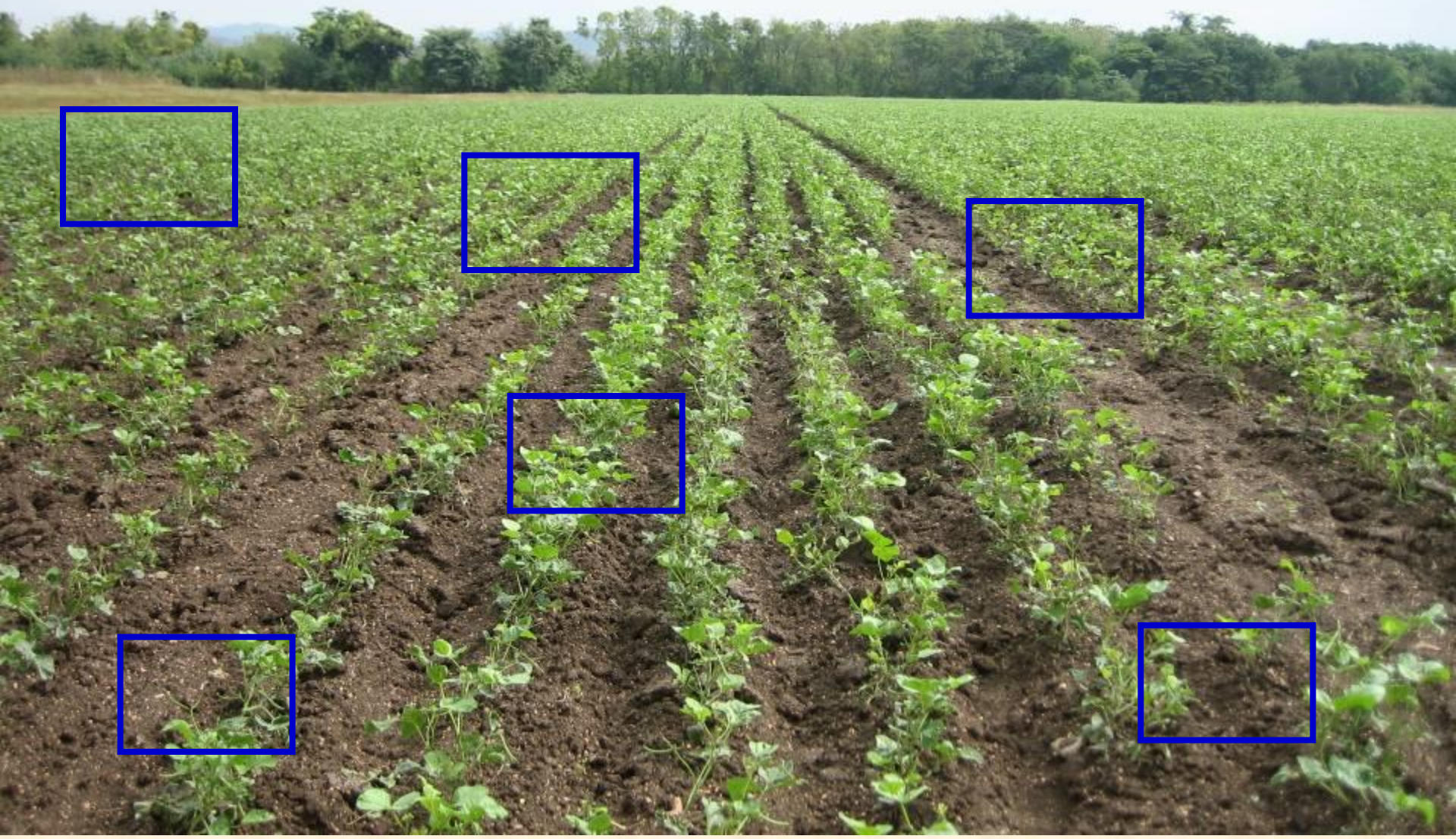

การสำรวจ

100 ต้น/1-2 ไร่

กลุ่ม 10 จุดๆ ละ 10 ต้น

แมลงที่มีประโยชน์

ด้วงเต่าลายขวาง

ด้วงเต่าลายหยัก

ด้วงเต่าส้ม

ด้วงก้นกระดก

ตัวอ่อนด้วงเต่า

มวนพิฆาต

แมลงช่วงปีกใส

แมลงศัตรูถั่วเขียว

แมลงศัตรู	ลักษณะอาการ	อาการ	ช่วงเวลาระบาด	วิธีป้องกันกำจัด
หนอนแมลงวันเจาะลำต้น 	หากเข้าทำลายรุนแรงในระยะต้นอ่อนอาจทำให้ต้นตาย การระบาดในระยะอายุ 21 วัน หลังงอกทำให้ดินแคะแกร็น		ทุกฤดูปลูกเมื่อถั่วเขียวอายุ 7 - 21 วัน หลังงอก	คลุกเมล็ดด้วยสารอิมิดาโคลพริด 70% WS อัตรา 2 กรัม/เมล็ด 1 กก. ก่อนปลูก หรือ ฟ่นสารไดรอะโซฟอส 40% EC อัตรา 50 มล./น้ำ 20 ลิตร เมื่อถั่วเขียวงอกได้ 7-10 วัน ฟ่นซ้ำอีก 1-2 ครั้ง ห่างกัน 7 วัน
หนอนกระทุ้มัก 	หนอนที่ฟักออกจากไข่ใหม่จะกัดแทะผิวใบด้านล่าง หนอนโตจะกัดกินส่วนต่าง ๆ ของพืช รวมถึงเมล็ดภายในฝัก		ทุกฤดูปลูก และทุกระยะการเจริญเติบโต	ฟ่นสารแลมด้า-ไซฮาโลทริน 25% EC อัตรา 10 มล./น้ำ 20 ลิตร หรือ ไดรอะโซฟอส 40% EC อัตรา 50 มล./น้ำ 20 ลิตร จำนวน 1-2 ครั้ง ห่างกัน 7-10 วัน เมื่อพบใบถูกทำลายมากกว่า 30%
หนอนเจาะสมอฝ้าย 	กัดกินใบ ดอก เจาะฝัก และกัดกินเมล็ดภายในฝัก		ทุกฤดูปลูก และทุกระยะการเจริญเติบโต	ฟ่นเชื้อไวรัสของหนอนเจาะสมอฝ้าย อัตรา 20-30 มล./น้ำ 20 ลิตร หรือสารเบตาไซฟลูทริน 25% EC อัตรา 40 มล./น้ำ 20 ลิตร 1-2 ครั้ง ห่างกัน 7-10 วัน เมื่อดอกถูกทำลาย
หนอนเจาะฝักมารูต้า 	สร้างใยมาพันช่อดอกแล้วอาศัยอยู่ภายในกัดกินเกสรดอก กลีบดอก และเข้าทำลายฝักที่อยู่ติดกับดอก หรือติดกับใบ และกัดกินเมล็ดภายในฝัก		ทุกฤดูปลูก ระยะออกดอก และติดฝัก	ฟ่นสารแลมด้า-ไซฮาโลทริน 25% EC อัตรา 20 มล./น้ำ 20 ลิตร 1-2 ครั้ง ห่างกัน 10 วัน เมื่อดอก และฝัก ถูกทำลายมากกว่า 30%

เพลี้ยไฟ

ดูดกินน้ำเลี้ยงจากส่วนอ่อนต่าง ๆ ของพืช เช่น ใบ และดอก ทำให้ใบหงิกงอ บิดเบี้ยวแห้งกรอบ ดอกร่วง ติดฝักน้อย

สภาวะแห้งแล้ง ฝนทิ้งช่วงนานๆ อากาศร้อน

พ่นสารไดรอะโซฟอส 40% EC อัตรา 40 มล./น้ำ 20 ลิตร หรือ คาร์โบซัลเฟน 20% EC อัตรา 50 มล./น้ำ 20 ลิตร จำนวน 1-2 ครั้ง ห่างกัน 7-10 วัน เมื่อพบใบ ดอก และฝักอ่อน ถูกทำลาย

เพลี้ยอ่อนถั่ว

ดูดกินน้ำเลี้ยงตามยอดใบอ่อน ช่อดอก และฝักอ่อน ทำให้ต้นแคระแกร็น ยอดบิดเบี้ยว และเมล็ดลีบ

ฤดูแล้ง หรือฤดูฝน ที่เกิดสภาวะฝนทิ้งช่วง อากาศร้อน และแห้งแล้ง

พ่นสารไดรอะโซฟอส 40% EC อัตรา 40 มล./น้ำ 20 ลิตร หรือ คาร์โบซัลเฟน 20% EC อัตรา 50 มล./น้ำ 20 ลิตร จำนวน 1-2 ครั้ง ห่างกัน 7-10 วัน เมื่อพบใบ ดอก และฝักอ่อน ถูกทำลาย

แมลงหวีขาว

ดูดกินน้ำเลี้ยงจากใต้ใบ และยอดอ่อนของพืช ทำให้เกิดเป็นจุดสีเหลืองบนใบ ใบหงิกงอ ขอบใบม้วน ต้นแคระแกร็น เป็นแมลงพาหะนำเชื้อไวรัสสาเหตุโรคใบด่างเหลือง

ทุกฤดูปลูก และทุกระยะการเจริญเติบโต

พ่นสารบูโพรเฟซิน 40% SC อัตรา 40 มล./น้ำ 20 ลิตร หรือ อิมิดาโคลพริด 5% EC อัตรา 20 มล./น้ำ 20 ลิตร หรืออีโตรเสียม สเปรย์ออยล์ 83.9% EC อัตรา 60 มล./น้ำ 20 ลิตร พ่นสารฆ่าแมลงใต้ใบพืช เมื่อพบแมลงหวีขาวระบาด มากพ่น 2-3 ครั้ง ห่างกัน 7-10 วัน

ด้วงหมัดกระโดด แแถบลาย

กัดกินผิวใบทำให้เป็นรูพรุนทั่วทั้งใบ ในระยะต้นอ่อน

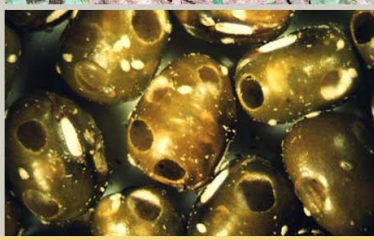
พบทั่วไปในแหล่งที่ปลูกผัก

พ่นสารฟิโปรนิล 5% SC อัตรา 40 มล./น้ำ 20 ลิตร หรืออะเซทาไมพริด 20% SP อัตรา 10 กรัม/ น้ำ 20 ลิตร

ด้วงถั่วเขียว

วางไข่ที่ผิวเมล็ด เมื่อฟักออกจากไข่ เข้าไปกัดกินเนื้อภายในเมล็ด และเข้าดักแด้จนกระทั่งเป็นตัวเต็มวัย จึงเจาะรูออกมาภายนอก

ระบาดตลอดปีสามารถเข้าทำลายตั้งแต่ยังเป็นฝัก อยู่ในแปลง และทำลายเมล็ดในโรงเก็บ

อลูมิเนียม ฟอสไฟด์ 56%TB อัตราที่ใช้ 2-3 เม็ด /เมล็ดถั่วเขียว 1 ต้น รมเมล็ดนาน เวลา 5-7 วัน โดยใช้ผ้าพลาสติกหนา 0.2 มิลลิเมตร และใช้ถุงทรายทับชายผ้าเพื่อเก็บกักก๊าซ

จัดทำโดย : ศูนย์วิจัยพืชไร่ชัยนาท อ.เมือง จ.ชัยนาท 17000

โทรศัพท์ 0-5640-5080-1 โทรสาร 0-5640-5083 E-mail : chainat.fcrc@doa.in.th

การใช้สารป้องกันกำจัดแมลง

เอกสารวิชาการเกษตร
คำแนะนำ

การป้องกันกำจัดแมลง
และสัตว์ศัตรูพืช ปี

2553

กลุ่มกัญและสัตววิทยา
สำนักวิจัยพัฒนาการอารักขาพืช
กรมวิชาการเกษตร
ISBN 978-974-436-743-3

“หลัก 3 ถูก” ในการใช้สารป้องกัน กำจัดศัตรูพืช

ถูกเวลา

ถูกชนิด

ถูกวิธี

ถูกเวลา

ช่วงเวลานั้นมีศัตรูพืชหรือไม่

- ต้องเข้าสำรวจแปลงอย่างสม่ำเสมอถ้าไม่พบการระบาดก็ไม่จำเป็นต้องทำการป้องกันกำจัด แต่ถ้าพบการระบาดต้องรีบทำการป้องกันกำจัดทันที

ช่วงเวลานั้นมีศัตรูพืชชนิดใด

- สามารถดูได้จากระยะการเจริญเติบโตของพืช เช่น ในช่วงระยะหลังหว่านจนถึง 20 วันหรือหว่านมักจะพบการเข้าทำลายของเพลี้ยไฟ ข้าว เป็นต้น

ช่วงเวลานั้นศัตรูพืชอยู่ในระยะใด

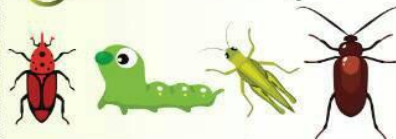
- การป้องกันกำจัดศัตรูพืชในวัยอ่อนๆ เช่น วัยที่เพิ่งออกจากไข่ใหม่ ๆ จะยิ่งทำให้การป้องกันกำจัดง่ายและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

สำนักวิจัยพัฒนาการอารักขาพืช
กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
www.doa.go.th

ถูกชนิด

ต้องทราบชนิดของศัตรูพืช

- สามารถสังเกตได้จากอาการของพืชที่แสดงออก เช่น อาการของพืชที่ถูกเพลี้ยไฟเข้าทำลายขอบใบจะมีมันขึ้นด้านบนแต่ถ้าใบมีมันลงด้านล่างจะเป็นอาการของพริกที่ถูกไรขาเข้าทำลาย เป็นต้น

ต้องทราบชนิดของสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช

- ก่อนซื้อควรอ่านฉลากและดูวันเดือนปีที่ผลิต ไม่ซื้อสารที่มีอายุเกิน 2 ปี

- หลีกเลี่ยงการซื้อสารที่ล้าสมัยแบบซีเมนต์และสังเกตเครื่องหมายเตือนพิษภัยและภาพสารถ

- อ่านฉลากและทำความเข้าใจในคำแนะนำทุกครั้งก่อนการใช้

ถูกวิธี

เลือกใช้อุปกรณ์และหัวฉีดอย่างถูกต้อง

หัวฉีดแบบรูปกรวย

เหมาะสำหรับการทำงานในสภาพแห้ง ไร และสารป้องกันกำจัดโรคพืช

หัวฉีดแบบรูปพัด

เหมาะสำหรับการทำงานในสภาพแห้ง ไร สารป้องกันกำจัดโรคพืช และสารกำจัดวัชพืช

หัวฉีดแบบประทะ

ใช้สำหรับกำจัดวัชพืชเท่านั้น

เลือกใช้วิธีการพ่นที่ถูกต้อง

- ไม่ควรผสมสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชหลายชนิดรวมกันถ้าไม่ทราบถึงความเข้ากันได้ของสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช

- ไม่พ่นขณะฝนตกหรือมีแนวโน้มฝนตก

- ระหว่างพ่นผู้พ่นสารควรยืนเหนือลม และพ่นหัวฉีดไปด้านหลังเพื่อป้องกันสารปลิวเข้าสู่ตัวผู้พ่นสาร

เลือกใช้วิธีการพ่นที่ปลอดภัย

- สวมใส่ชุดป้องกันสารตามคำแนะนำ เช่น ชุดป้องกันสารเคมี หรือเสื้อแขนยาว กางเกงขายาว ถุงมือ รองเท้าบูท หน้ากาก เป็นต้น

- ไม่ควรทำการพ่นสารไปบนอาคารหรือจัด

- ถ้าหัวฉีดตันห้ามใช้ปากเป่า ไม่ควรใช้สาร หรือใส่แข็ง ๆ เชื้อ ไม้ขีดไฟไม้ขีด ๆ หรือประตีสับ เชื้อสิ่งอุดตันออก

- ห้ามสูบบุหรี่ และกินน้ำ ในขณะที่พ่นสารหรือทันทีที่ศัตรูพืช

- หลังการพ่นสาร ควรล้างทำความสะอาดเครื่องพ่นสาร และอุปกรณ์ที่ทำหน้าที่พ่นสารอย่างทันท่วงทีและล้างมือทันที

การป้องกันกำจัด

มีหลากหลายวิธี เช่น

- วิธีเขตกรรม เช่น การดูแลรักษาแปลงให้สะอาด
- วิธีกล เช่น การใช้กับดักชนิดต่างๆ
- วิธีทางชีวภาพ เช่น การใช้ตัวห้ำ ตัวเบียน เชื้อจุลินทรีย์
- วิธีใช้พันธุ์ต้านทาน เช่น วิธีตัดต่อสารพันธุกรรมของเชื้อจุลินทรีย์กำจัดแมลงเข้าสู่พืชที่ปลูก
- การใช้สารเคมี เป็นวิธีที่นิยมกันมากแต่ก็มีผลเสียมาก
- วิธีผสมผสาน ใช้หลายๆวิธีร่วมกัน

ଶରଣଶରଣିକ
ଉତ୍ତରାଧିକ